

KAPERS OP DE KUST

Helpt van coassistenten is bang voor afname leermomenten

Een deel van het takenpakket van physician assistants en nurse practitioners overlapt met dat van coassistenten. Vrezen de co's voor concurrentie of is er juist sprake van toegevoegde waarde? Het KNMG Studentenplatform deed onderzoek.

SANNE ZINKSTOK
IRENE TJIAM
SABRINA VAN DEN TILLAART

Aan het introduceren van nieuwe beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg ligt het principe van taakherschikking ten grondslag, 'het structureel herverdelen van taken tussen verschillende beroepsgroepen'.¹ Sinds enkele jaren wordt in ziekenhuizen een aantal medische taken gedelegeerd aan physician assistants (PA's) en nurse practitioners (NP's). Dit heeft consequenties voor de coassistent.

In het rapport 'De arts van straks', waaraan ook het KNMG Studentenplatform meewerkte, worden aanbevelingen gedaan over de modernisering van opleidingsmethoden en taakherschikking. Over taakherschikking meldt het rapport dat 'een gemeenschappelijk referentiekader en een gemeenschappelijke taal succesfactoren zijn voor een soepele samenwerking, afstemming en het delen, respectievelijk gezamenlijk dragen van verantwoordelijkheid'.² In dit kader is het van belang om te benoe-

men op welke vlakken coassistenten in aanraking komen met PA's en NP's.

In de praktijk betekent taakherschikking dat routinematige en geprotocolleerde medische handelingen kunnen worden overgenomen door korter opgeleide (en goedkopere) arbeidskrachten. Het takenpakket van de PA en NP omvat onder andere anamneses afnemen, licha-

Succesfactoren voor soepele samenwerking

melijk onderzoek uitvoeren, aanvullend onderzoek aanvragen, een differentiaal-diagnose opstellen, een behandelplan uitvoeren en voorlichting geven.³ Deze taken zijn weliswaar 'routinematig', maar tegelijkertijd essentieel voor een goede opleiding tot arts. Medische studen- >>

DE FOTO IS HELAAS
NIET BESCHIKBAAR
VOOR INTERNET

Belangrijk is dat PA's, NP's en coassistenten elkaar niet hinderen bij het aanleren en uitvoeren van taken.

<< ten in de klinische fase van de basisopleiding voeren ze daarom ook uit.

BEZORGD

PA's en NP's kunnen van toegevoegde waarde zijn voor de opleiding van medisch studenten. Het KNMG Studentenplatform ziet mogelijkheden voor samenwerking met of onderwijs door PA's en NP's. Tegelijkertijd is het platform bezorgd over eventuele knelpunten tijdens de coschappen. Betekent het voornemen om geprotocolleerde en routinematige zaken ook te laten uitvoeren door de nieuwe beroepsgroepen dat er voor de coassistenten minder leermomenten overblijven, met andere woorden, zijn er kapers op de kust?

Deze vraag legde het KNMG Studentenplatform begin 2006 voor aan zijn achterban door middel van een enquête onder alle studentleden van de KNMG. In totaal is 4041 geneeskundestudenten naar hun mening over en ervaringen met PA's en NP's gevraagd. Hiervan reageerden 1858 geneeskundestudenten; een respons van 46 procent. De onderzochte groep is qua geslacht, opleidingsfase en faculteit representatief voor de totale populatie geneeskunde-

studenten in Nederland. Met betrekking tot de opleidingsfase is onderscheid gemaakt tussen studenten die nog niet (52%) of al wel (48%) zijn begonnen met hun coschappen.

WAARSCHUWING

De grote meerderheid van de respondenten (82%) is bekend met de PA en NP. Na uitleg over de taken van deze beroepsbeoefenaren, geeft 38 procent aan te vrezen voor minder leermomenten door de inzet en opleiding van PA's en NP's. Van

de coassistenten is 45 procent hier bang voor.

Een minderheid (28%, n=247) van de coassistenten heeft onderwijs en/of begeleiding van een PA of NP gehad. Aan deze groep 'ervaringsdeskundigen' is een aantal stellingen voorgelegd over de mogelijke raakvlakken tussen de functie van coassistenten en die van de nieuwe beroepsbeoefenaren. Om een betrouwbare uitspraak te kunnen doen, zijn deze antwoorden vergeleken met die van de coassistenten zonder deze erva-

DE FOTO IS HELAAS NIET BESCHIKBAAR VOOR INTERNET

Mits duidelijk afgebakend, kan de specifieke deskundigheid van physician assistants en nurse practitioners wel degelijk

COASSISTENTEN OVER PA'S EN NP'S

STELLING	EENS		ONEENS		GEEN OORDEEL	
	ervaring	zonder ervaring	ervaring	zonder ervaring	ervaring	zonder ervaring
PA's/NP's kunnen samenwerken met de coassistent, omdat hun taken deels overlappen.	77%	62%	11%	15%	11%	21%
PA's/NP's kunnen coassistenten niet goed begeleiden, omdat zij minder diepgaande kennis hebben dan artsen.	35%	44%	56%	33%	9%	23%
PA's/NP's kunnen meer tijd vrijmaken voor de begeleiding van coassistenten dan artsen.	52%	36%	29%	23%	19%	41%
PA's/NP's kunnen coassistenten goed begeleiden, omdat ze meer gespecialiseerd zijn in bepaalde handelingen dan artsen.	34%	27%	45%	39%	21%	34%
Door de inzet van en opleiding van PA's en NP's blijven er minder leermomenten voor de coassistent over.	42%	46%	46%	23%	12%	31%

De reacties van coassistenten (n=884) met en zonder ervaring in het samenwerken met PA's/NP's op stellingen over die beroepsgroepen. De rode percentages verschillen significant van elkaar ($p \leq 0,05$).

bijdragen aan het coassistentenonderwijs.

ring (n=637, zie tabel). In dit gedeelte zijn geneeskundestudenten die nog niet zijn begonnen aan hun coschappen buiten beschouwing gelaten.

Bijna de helft van de 'ervaringsdeskundigen' (42%) is bang voor minder leermomenten door de introductie van de PA en de NP. De waarschuwing voor een scenario waarbij op de werkvloer

Angstig voor terreinverlies

een competitieve sfeer kan ontstaan, lijkt dus terecht. Dit is vooral van toepassing op plaatsen waar PA's en NP's worden opgeleid en waar zij met coassistenten moeten wedijveren voor een zo hoog mogelijk aantal patiëntencontacten.

HINDEREN

Uit onderzoek blijkt dat de eerste ervaringen met de nieuwe professionals positief zijn; zowel van de kant van PA's en NP's als van die van artsen.⁴ Naast positieve geluiden heeft de term taakherschikking aanleiding gegeven tot veel discussie over eindverantwoordelijkheid.⁵

Het KNMG Studentenplatform wil ervoor waken dat de inzet van de

nieuwe professionals ten koste gaat van leermomenten tijdens de coschappen. Daarom raadt het Studentenplatform de Centrale Opleidingscommissies (COC's) van ieder opleidingsziekenhuis aan hier expliciet beleid voor op te stellen. Hierin dient het aantal leermomenten voor coassistenten te worden vastgelegd en bewaakt.

Om voor coassistenten voldoende leermomenten te garanderen én de mogelijkheden die de introductie van PA's en NP's biedt optimaal te benutten, is een nauwkeurige analyse van de rollen en taken van beide groepen gewenst. Hierbij moet het streven naar complementariteit centraal staan. Belangrijk is dat PA's, NP's en coassistenten elkaar niet hinderen bij het aanleren en de uitvoering van taken.

KOUDWATERVREES

Ondanks de grote bekendheid met NP's en PA's zijn geneeskundestudenten kennelijk angstig voor terreinverlies; dit lijkt echter nog het meest op koudwatervrees. Coassistenten die onderwijs of begeleiding van een NP of PA hadden, zijn daar immers positiever over (34%) dan zij die hier geen ervaring mee hebben (27%). Gemiddeld een kwart van de coassistenten heeft geen mening over de voorgedragen stellingen, terwijl zij wel minder leermomenten verwachten. Daarom pleit het KNMG Studentenplatform voor meer uitleg aan geneeskundestudenten over nieuwe professionals in de gezondheidszorg. Onbekend maakt immers onbeminde.

In het verlengde hiervan is het interessant stil te staan bij het begrip 'multiprofessioneel opleiden'. 'De arts van straks' meldt hierover: 'aangegeven zou kunnen worden [...] welke onderdelen van de theoretische en praktische opleiding via gemeenschappelijk onderwijs kunnen worden ingevuld, zodat de samenwerking in de latere beroepsuitoefening wordt bevorderd'.² De specifieke deskundigheid van PA's en NP's is voor geneeskundestudenten wellicht nog niet zichtbaar, maar kan, mits duidelijk afgebakend, wel degelijk bijdragen aan

SAMENVATTING

- De introductie van physician assistants (PA's) en nurse practitioners (NP's) zorgt voor nieuwe verhoudingen tussen de verschillende beroepen in de gezondheidszorg.
- Taken van NP's en PA's overlappen of vertonen raakvlakken met die van coassistenten
- Een derde van de ondervraagde geneeskundestudenten en bijna de helft van de ervaringsdeskundige geneeskundestudenten vreest minder leermomenten.
- Meer uitleg aan coassistenten over deze nieuwe beroepen is gewenst om samenwerking tussen beide groepen te optimaliseren.
- Het KNMG Studentenplatform pleit voor borging van voldoende leermomenten voor coassistenten.
- Centrale Opleidingscommissies van ziekenhuizen moeten nadenken over de invulling van (multiprofessioneel) onderwijs aan coassistenten.

het coassistentenonderwijs. De opleidingscommissies zouden ook aandacht moeten besteden aan multiprofessioneel opleiden, omdat dit de basis vormt voor de latere multiprofessionele samenwerking. Het KNMG Studentenplatform wil hier graag over meedenken. Het devies is streven naar assistentie, maar daarbij blijven waken voor concurrentie. ■

mw. drs. S.M. Zinkstok,
coassistent VUmc, voorzitter KNMG Studentenplatform

mw. drs. I.M. Tjiam,
geneeskundestudent Universiteit Maastricht

mw. drs. S.A.H.M. van den Tillaart,
semi-arts LUMC

namens het KNMG Studentenplatform

Correspondentieadres: sannezinkstok@hotmail.com;
cc: redactie@medischcontact.nl

Geen belangenverstrengeling gemeld.

Literatuur

1. Raad voor de Volksgezondheid en Zorg. Taakherschikking in de gezondheidszorg. Zoetermeer: RVZ, 2002.
2. KNMG et al. De arts van straks: een nieuw medisch opleidingscontinuüm. Wijk bij Duurstede: Hentenaar, 2002.
3. Academie Gezondheidszorg Utrecht. Studiegids Academie Gezondheidszorg Utrecht 2005-2006. Physician Assistant. Utrecht: AGUtrecht, 2005.
4. Bruurs CS et al. Het ijs is gebroken: eerste ervaringen met de physician assistant stemmen hoopvol. Medisch Contact 2005; 61 (10): 443-6.
5. Rooijen AN van. De kunst van het loslaten: oordeel van artsen over de nieuwe zorgverleners. Medisch Contact 2003; 59 (45): 1725-8.